

فرهنگ واژه‌های

بوشهری

دکتر سید جعفر حمیدی

انتشارات بامداد نو

انتشارات بامداد نو

فرهنگ واژه‌های بوشهری

دکتر سیدجعفر حمیدی

طرح جلد: سیاوش برادران
حروف‌نگاری و آماده‌سازی: بامداد نو
چاپ و صحافی: پردیس دانش | نوبت اول: زمستان ۱۳۹۸
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه | قیمت: ۴۵ هزار تومان

انتشارات بامداد نو:
تهران - صندوق پستی: ۱۱۶۶ / ۱۳۱۴۵
تلفن: ۴۷۳۶ ۷۹۸ ۰۹۱۲
مرکز پخش: ققنوس: ۶۶۴۶۰۰۹۹ - ۰۲۱
bamdadnow@gmail.com

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۳۷-۰۹-۱
ISBN: 978-622-6637-09-1

مجاورت بوشهر با دریا و آمدوشدهای دریایی مسافران جهانگردان، مأموران، بازرگانان و حتی مهاجمان و جنگجویان، رفت و آمد کشتی‌های بوشهری به اقصی نقاط جهان و ورود کشتی‌ها از ملل مختلف به بوشهر، توقف پیروان مائیت‌ها، مذاهب مختلف در این شهر، وجود نمایندگی‌های بازرگانی، سیاسی و بهداشتی اروپایی، آفریقایی و آسیایی، سکونت دارندگان مذاهب مختلف مانند یهودی، مسیحی و صوفی، رومانی با زبان‌های متفاوت مثل ارمنی، هندی و عربی، که همه در این شهر با فراغت نظر به مشاغل گوناگون خود مثل زرگری، صنعتگری، معاملات تجاری، معاملات قماش و پارچه و حتی داروسازی مشغول بودند، همه و همه باعث شده تا تعداد فراوانی از واژه‌های زبان‌های ملت‌های مختلف در میان واژه‌های فارسی بوشهری رواج پیدا کنند. از طرفی تداوم تمدن‌های باستانی مثل ایلامی، هخامنشی و ساسانی و گسترش این تمدن‌ها تا عصر تولد بوشهر جدید، یعنی حدود دو قرن پیش، و ادامه‌ی آن تا امروز نیز سبب حضور بسیاری از واژه‌های پهلوی، فرس باستان و اوستایی در واژه‌های بوشهری شده‌اند. در این واژه‌نامه‌ی مختصر واژه‌هایی وجود دارند که اصل آن‌ها

پهلوی، اوستایی، سانسکریت، هندی و زبان های دیگر است که اگر برشماریم، این آمار به دست می آید: انگلیسی ۷۵ واژه؛ پهلوی ۲۸؛ هندی ۲۷؛ عربی ۲۵؛ ترکی ۸؛ فرانسه ۵؛ آلمانی ۴؛ روسی ۴؛ اوستایی ۳؛ مغولی ۲؛ آرامی ۱؛ ایتالیایی ۱.

گفتنی است که این آمار دقیق نیست و کل مجموعه ی واژه های بوشهری را در بر نمی گیرد، و گرنه خیلی بیش از این واژه های بیگانه در بین واژه های بوشهر قرار دارند که با هم ادغام و یگانه شده اند. و این عیب زبان یا لهجه نیست بلکه حسن آن است که توانسته ظرفیت پذیرش زبان ها یا لهجه های مختلف را دارا باشد.

واژه نامه ی فرهنگ واژه های بوشهری با هدف کمک به حفظ و تداوم واژه های این گویشی زبانی گردآوری و تدوین شده است و مدخل هایی که در این جا گنجانده شده اند واژه هایی هستند که برخی از آن ها در میان مردم بوشهر کاربرد دارند. ناگفته نماند که بسیاری از امروزین یا ساکنان امروز بوشهر با بسیاری از این واژه ها بیگانه اند و حق هم با آن هاست زیرا که گستره ی وسایل ارتباط جمعی صوتی و تصویری آن چنان دامنه یافته که بسیاری از کلمات را بی از یاد رفته اند و حتی بعضی از خرده گیران نا آشنا با اصالت بوشهر منکر و بی چاره ی واژه هایی یا بعضی از آن ها هستند. اما پیش از این که خرده گیران کم آشنا زبان را انتقاد نمایند، خود بگویم که بسیاری از این واژه ها با واژه های فارسی معیار امروز معدل اند. بسیاری نیز فراموش شده اند. دیگر این که، ساکنان خارجی این شهر - به ویژه انگلیسی ها - سال ها، بلکه چند دهه است که از بوشهر رفته اند و طبیعی است که به مرور زمان واژه های بیگانه از بین رفته یا در زبان و لهجه ی بوشهری ادغام شده و یا به ندرت نوشتن یا کم نگ شده است. از نوشتن اصطلاحات کشتی خودداری کردم و یا به ندرت نوشتن، زیرا اصطلاحات کشتی و لنج را جناب آقای حمید شاه ولی نوشته اند و امید است که آن را چاپ برسانند. از جناب آقای عبدالحسین کتین، که با دقت و علاقه این واژه نامه را مطالب فرمودند و تذکراتی دادند، صمیمانه سپاسگزارم. از جناب آقای علی اکبر خالصی نیز، که تعدادی از واژه ها را در اختیارم گذاشتند، بسیار متشکرم. ضمناً از همه ی عزیزان می خواهم که واژه های از قلم افتاده را به این جانب یادآوری فرمایند تا در چاپ های بعدی از آن ها استفاده شود. و نکته ی آخر این که این واژه نامه مختص شهر بوشهر و محلات آن است. انتظار دارم عزیزان صاحب دل و دانشمند در نوشتن واژه نامه ی شهرستان های دیگر استان بوشهر همراهی و همکاری نمایند.

سید جعفر حمیدی

تهران - ۱۳۹۸